

Έντονοι ρυθμοί ζωής-η εποχή της ταχύτητας

ΟΙ ΕΝΤΟΝΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η σύγχρονη κοινωνία είναι μία κοινωνία «υψηλών ταχυτήτων» και γι' αυτό περισσότερο ο περίπλοκος από αυτές του παρελθόντος. Η σύγχρονη καθημερινότητα, η εργασία, οι μετακινήσεις, οι διαπροσωπικές σχέσεις, οι θεσμοί δε διακρίνονται από την απλότητα και τη σταθερότητα του παρελθόντος. Αντιθέτως, επικρατεί ο αγχώδης τρόπος ζωής των μεγαλουπόλεων, η ραγδαία εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, η μηχανοποίηση της εργασίας, η υπερπληροφόρηση που μετατρέπουν τον άνθρωπο σε «άλογο κούρσας», ώστε να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του – πραγματικές ή πλασματικές.

ΑΙΤΙΑ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΝΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

Συνθήκες εποχής-χώροι στους οποίους εκδηλώνεται το φαινόμενο)

Μεγαλουπόλεις

Η αστικοποίηση και οι ασφυκτικά αγχώδεις συνθήκες ζωής (υπερβολική συγκέντρωση πληθυσμού, περιορισμένος χώρος, κυκλοφοριακά προβλήματα, απομάκρυνση από τη φύση και την ηρεμία).

Πληροφορική-ΜΜΕ

Η ραγδαία ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, που έχει οδηγήσει στην υπερειδίκευση (ταχείς ρυθμοί στην επιτέλεση εργασιών) και στην **πληροφορική επανάσταση** (ανάγκη αφομοίωσης υπέρογκων πληροφοριών σε ελάχιστο χρόνο).

- Η δυναμική **εισβολή των Η/Υ** σ' όλους σχεδόν τους τομείς της ζωής μας σε συνδυασμό με τον καταγισμό πληροφοριών που δεχόμαστε απ' το διαδίκτυο μας έχουν μετατρέψει σ' άλογα κούρσας, που τρέχουν συνεχώς με στόχο να αφομοιώσουν όσο γίνεται περισσότερες πληροφορίες και να βρίσκονται μέσα στο πνεύμα της εποχής τους.

- Γενικά τα ΜΜΕ έχουν εδραιώσει την εξουσία τους και ασκούν εντονότατη επίδραση στη ζωή του ανθρώπου και στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Ο καταγισμός των μηνυμάτων παρασύρει το σύγχρονο άνθρωπο σ' έναν εξαιρετικά ταχύρρυθμο τρόπο ζωής.

Εργασία-ανταγωνισμός-ανεργία

Ο βιομηχανοποιημένος τρόπος ζωής οδηγεί σε εντατικοποίηση της παραγωγής και της εργασίας.

Ο ανταγωνισμός και οι αυξημένες απαιτήσεις στο χώρο εργασίας, οδηγούν σε εντατικοποίηση της εργασίας και σε συρρίκνωση του ελεύθερου χρόνου.

- Οι αυξημένες απαιτήσεις στο χώρο εργασίας και ο τεράστιος ανταγωνισμός στο δημόσιο αλλά κυρίως στον ιδιωτικό τομέα είναι οξύς (σύγχρονες κεφαλαιοκρατικές κοινωνίες). Γι' αυτό οι εργαζόμενοι καλούνται να συρρικνώσουν τον ελεύθερο χρόνο τους και το χρόνο που φανερώνουν στην οικογένειά τους.

Οικογένεια-Εκπαίδευση

- Οι φορείς κοινωνικοποίησης ενισχύουν το φαινόμενο. Οι γονείς δίνουν αρνητικό πρότυπο στα παιδιά τους κυνηγώντας διαρκώς το χρόνο και τα πολλά υλικά αγαθά στην καθημερινότητά τους ενώ και το σχολείο ειδικά στο λύκειο, εντάσσει τους μαθητές σ' ένα πρόγραμμα υπερεντατικοποίησης των σπουδών τους με στόχο την κατάκτηση μιας θέσης

Έντονοι ρυθμοί ζωής-η εποχή της ταχύτητας

στο πανεπιστήμιο.

Πολλαπλοί ρόλοι

Οι πολλαπλοί και αλληλοσυγκρουόμενοι ρόλοι που καλείται να επιτελέσει ο σύγχρονος άνθρωπος στις κοινωνικές, επαγγελματικές, οικονομικές και άλλες σχέσεις του

Καταναλωτικό πρότυπο ζωής

- Το υπερκαταναλωτικό πνεύμα, που επικρατεί σήμερα και που πυροδοτείται έντονα απ' τη διαφήμιση οδηγεί το σημερινό άνθρωπο στο αέναο κυνήγι χρήματος και υλικών αγαθών, προκειμένου να καλύψει τις υλικές ανάγκες του που διαρκώς διογκώνονται. Υπερεργάζεται, τρέχει και αγωνιά να γίνει πλουσιότερος.

Συνέπειες από την επικράτηση των γρήγορων ρυθμών ζωής

Υγεία-ψυχισμός

- Υπερεργασία - κόπωση - τυποποίηση της εργασίας και τελικά της ίδιας της ζωής - μηχανοποίηση του ίδιου του ανθρώπου και αλλοτρίωσή του - προβλήματα υγείας.
- Το άτομο δεν έχει ηρεμία για ενδοσκόπηση και αυτοκριτική, ενώ χάνει το αληθινό νόημα και τις υψηλές αξίες μέσα στους γρήγορους ρυθμούς της ζωής. Βυθίζεται στο άγχος, στερείτε τον ελεύθερο χρόνο και όταν τον έχει εκτονώνεται.

Πνευματικές

- Συχνά ο άνθρωπος δεν προλαβαίνει να επεξεργαστεί και να κατανοήσει τα μηνύματα που τον βομβαρδίζουν, γι' αυτό οδηγείται στη σύγχυση και τη μαζοποίηση ή τον αποπροσανατολισμό.

Αδυναμία στοχασμού, επεξεργασίας των μηνυμάτων, πνευματική σύγχυση, απομάκρυνση από πνευματικές ενασχολήσεις και επομένως άμβλυνση της κρίσης του ατόμου. Τα ΜΜΕ μέσα απ' αυτούς τους ταχύτερους ρυθμούς προωθούν πιο αποτελεσματικά την παραπληροφόρηση και την προπαγάνδα σε βάρος των πολιτών.

Αισθητική καλλιέργεια

- Οι γρήγοροι ρυθμοί της ζωής τον απομακρύνουν από μορφές δημιουργικής ψυχαγωγίας, από την ποιοτική τέχνη, ακόμη και από την ίδια την παράδοση αφού ο άνθρωπος μετατρέπεται σε θύμα της ταχύρρυθμης τεχνοκρατικής κοινωνίας και του υλιστικού της προτύπου και απομακρύνεται από πνευματικές αξίες, όπως η παράδοση.
Ο άνθρωπος απομακρύνεται από μορφές γνήσιας ψυχαγωγίας και στρέφεται σε τρόπους εκτόνωσης και αποσυμπίεσης από το άγχος της καθημερινότητας ..

Κοινωνικές σχέσεις

- Η υποδούλωση του ανθρώπου στους γρήγορους ρυθμούς και τις μεγάλες απαιτήσεις τον αποξενώνουν απ' τους υπόλοιπους. Οι σχέσεις γίνονται απρόσωπες ή στείρα ανταγωνιστικές, στην προσπάθεια του καθενός να ξεπεράσει το διπλανό του σε χρήμα και υλικά αγαθά.

Επικρατεί αποξένωση, μοναξιά έως και απομόνωση του ατόμου από τον κοινωνικό του περίγυρο ή ανάπτυξη απρόσωπων, επιφανειακών, ακόμα και ανταγωνιστικών σχέσεων λόγω της ψυχικής απόστασης που αναπτύσσεται και της έλλειψης ελεύθερου χρόνου για την καλλιέργεια ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων. Ακολουθεί

Έντονοι ρυθμοί ζωής-η εποχή της ταχύτητας

όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων και των αντικοινωνικών εκδηλώσεων .

Πολιτική αδιαφορία

- Μέσα σ' αυτούς τους γρήγορους ρυθμούς ο πολίτης λησμονεί τις πολιτικές υποχρεώσεις του, αδιαφορεί για τα κοινά και μην προλαβαίνοντας να εμβαθύνει στα πολιτικά δρώμενα και να διαμορφώσει άποψη οδηγείται εύκολα στη δημαγωγία.

Λόγω της αποπολιτικοποίησης και της αδιαφορίας για τα κοινά, παρατηρείται επικράτηση της δημαγωγίας και υπονόμηση του δημοκρατικού πολιτεύματος λόγω έλλειψης διαλόγου και υγιούς πολιτικής συνείδησης .

Εκπαιδευτήρια Καίσαρη

Επιμέλεια : Γιώτακου Κωνσταντίνα

Τρόποι αντιμετώπισης

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων του υλιστικού τρόπου ζωής στον σύγχρονο άνθρωπο προϋποθέτει ριζικές αλλαγές σε

- κοινωνικά και
- οικονομικά συστήματα,
- ιδεολογίες και κοινωνικές συνθήκες.

Για την επίτευξη των αλλαγών αυτών χρειάζεται βάθος χρόνου και επίμονη προσπάθεια

α) από το ίδιο το άτομο (μέριμνα για σφαιρική ενημέρωση, ανάπτυξη της κρίσης, πνευματική και ηθική καλλιέργεια, ενδοσκοπήση και άσκηση αυτοκριτικής, υιοθέτηση των ουσιαστικών αξιών της ζωής),

β) από τους φορείς διαπαιδαγώγησης – οικογένεια, σχολείο, Μ.Μ.Ε.

(παροχή ανθρωπιστικής παιδείας ώστε να προβληθούν πραγματικά υψηλές αξίες της ζωής, προβολή θετικών προτύπων απομακρυσμένων από χρησιμοθηρικές αντιλήψεις και πρακτικές).

γ) από την πολιτεία (προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών ζωής φιλικών προς τον άνθρωπο των αστικών κέντρων αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού προβλήματος, δημιουργία χώρων άθλησης, αναψυχής και πολιτιστικών εκδηλώσεων, βελτίωση των συνθηκών εργασίας, μέριμνα για ελεύθερο χρόνο).

Πηγή: διαδίκτυο

ΠΑΛΛΗ ΧΑΡΑ - ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

Έντονοι ρυθμοί ζωής-η εποχή της ταχύτητας

Κείμενα για εμβάθυνση

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο
alexkoron@gmail.com
<http://www.enet.gr>

Η μεγαλύτερη ίσως κατάκτηση των εργαζομένων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες ήταν η μείωση του εργάσιμου χρόνου και το δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο που, στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, σηματοδότησαν μια πραγματική πολιτισμική επανάσταση. Για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας η υλική και συμβολική κυριαρχία της αμειβόμενης εργασίας κλονίστηκε ουσιαστικά στη σκέψη και την καθημερινή ζωή εκατομμυρίων εργαζομένων. Το τέλος της προτεσταντικής «ηθικής της εργασίας» και η μαζικοποίηση δικαιωμάτων και δυνατοτήτων -που έως τότε αποτελούσαν προνόμιο όσων βρίσκονταν στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας- έκαναν τις μεταπολεμικές κοινωνίες να ονειρεύονται την οριστική απελευθέρωση του ατόμου από τους εργασιακούς καταναγκασμούς και την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Νέοι χωροχρόνοι ατομικής ελευθερίας, ανάπτυξης και αυτοπραγμάτωσης έκαναν την εμφάνισή τους. Η μόρφωση και η καλλιέργεια σε όλα τα στάδια της ζωής, η πολιτιστική συμμετοχή και έκφραση, η διασκέδαση και οι απολαύσεις, οι οικογενειακές και προσωπικές σχέσεις, οι διεκδικήσεις μεταύλιστικών αιτημάτων, κ.ά., αποτέλεσαν τις νέες ατομικές και συλλογικές προτεραιότητες. Ο ελεύθερος χρόνος, όπως συνοπτικά ονομάστηκαν τα ατομικά και συλλογικά ενδιαφέροντα των μεταβιομηχανικών κοινωνιών, έγινε ο προνομιακός κοινωνικός χρόνος της ατομικότητας και της κοινωνικής ένταξης, ενώ η αμειβόμενη εργασία έγινε το μέσο για τη συμμετοχή στην «κοινωνία τηςσχόλης». Στο πλαίσιο αυτό η δημόσια συζήτηση (επιστημονική και μη) μετακινήθηκε από τα ζητήματα της σπάνης και της επιβίωσης στο κυρίαρχο ζήτημα της εποχής της αφθονίας: την επιδίωξη της ατομικής ευτυχίας.

Τριάντα χρόνια αργότερα, στη δεκαετία του 1990, το ερώτημα του «τέλους της εργασίας» επαναδιατυπωνόταν (1). Αυτή τη φορά όμως στην προοπτική της διόγκωσης της ανεργίας και της επισφαλούς απασχόλησης. Εκτοτε, οι απορρυθμίσεις των οικονομικών αγορών και η συρρίκνωση των κοινωνικών πολιτικών επαναφέρουν τα εργασιακά ζητήματα στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης. Τα προβλήματα αφορούν τώρα την καθολική απαξίωση της αμειβόμενης επαγγελματικής εργασίας, καθώς η ενδημική απειλή της ανεργίας και η απορύθμιση της απασχόλησης διακυβεύουν την κοινωνική αξία της εργασίας. Οι εργαζόμενοι βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με την κοινωνική αχρηστία και τη συνακόλουθη επισφάλεια της κοινωνικής τους ένταξης. Η επιμήκυνση των ωρών εργασίας, το τέλος της συνταξιοδότησης στα 60, οι ευέλικτες εργασιακές σχέσεις, η υποκατάσταση της εργασίας από αυτοματοποιημένα συστήματα, κ.λπ., κρατούν χαμηλά την αξία της. Η εργασία εντατικοποιείται παραγωγικά αλλά απαξιώνεται κοινωνικά, με αποτέλεσμα αφενός να ενισχύεται η επιρροή της στην καθημερινότητα των εργαζομένων και, αφετέρου, να μειώνεται η ικανότητά της να εξασφαλίζει την κοινωνική ένταξη. Το παράδοξο αυτό γεγονός επιδρά δυσμενώς στην οργάνωση της καθημερινότητας και του βίου των εργαζομένων, καθώς και στη δυνατότητά τους να εξασφαλίσουν τους πόρους της συμμετοχής τους στη σφαίρα του ελεύθερου χρόνου.

Χάνοντας, όμως, τη δυνατότητα μιας αξιοπρεπούς εργασίας χάνουμε τη σημαντικότερη παρακαταθήκη του τέλους του 20ού αιώνα: Ο χρόνος της ζωής δεν μπορεί να ταυτίζεται με το χρόνο της εργασίας. Μπροστά σε αυτή την τεράστια απώλεια, ο λόγος της αριστεράς (ή καλύτερα η σιωπή της), σε διεθνές επίπεδο, αφήνει τους εργαζόμενους καθηλωμένους στην πλήρη αδυναμία να είναι απαιτητικοί ως προς τη φύση, το περιεχόμενο, τους σκοπούς και, σε τελική ανάλυση, το ίδιο το νόημα της εργασίας.

(1) Rifkin, J. (1996). «Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της». Αθήνα, εκδ. Λιβάνη.